

מבחן מסכם בלשון – כיתה ז' · רמה בסיסית

משך המבחן: 90 דקות · סך הכול 100 נקודות · קראו את הטקסט בעיון וענו על כל השאלות.

טבלת ניקוד		
חלק	ניקוד מרבי	ניקוד שהתקבל
חלק א: הבנת הנקרא	40	
חלק ב: ידע לשוני	35	
חלק ג: הבעה בכתב	25	
סה"כ	100	

חלק א: הבנת הנקרא (40 נק')

גינה על הגג*

- 1 | בשנים האחרונות אפשר לראות על גגות של בתי ספר רבים משהו מפתיע: ערוגות של ירקות, עציצים של תבלינים ואפילו עצי פרי קטנים. בחלק מהמקומות מגדלים שם גם צמחי תבלין שמגיעים אחר כך למטבח של בית הספר. הגגות האלה, שבעבר עמדו ריקים ומאובקים, הפכו לגינות לימודיות. מה הוביל לשינוי הזה, והאם הוא באמת משתלם?
- 5 | הרעיון נולד מתוך בעיה פשוטה: בבתי ספר רבים בעיר אין מספיק שטח פתוח. החצר משמשת להפסקות ולשיעורי ספורט, ולא נשאר בה מקום לגינה. גם בשכונה עצמה, הצפופה בבניינים, אין לרוב גינה ציבורית קרובה, ותלמידים רבים כמעט אינם פוגשים צמחים מקרוב. הגג, לעומת זאת, הוא שטח גדול שאיש אינו משתמש בו. לכן החליטו כמה בתי ספר לנצל אותו ולהפוך אותו לכיתה פתוחה.
- 10 | לגינה על הגג יש כמה יתרונות. ראשית, היא מאפשרת לתלמידים ללמוד מתוך עשייה. בשיעור מדעים הם בודקים איך צמחים גדלים, ובשיעור חשבון הם מודדים את הערוגות ומחשבים כמה זרעים צריך. שנית, הצמחים מגינים על הגג מפני קרני השמש, ולכן הכיתות שמתחתיו מתחממות פחות בקיץ. נוסף על כך, הגינה מושכת ציפורים ופרפרים, וכך נוצרת פינת טבע קטנה בלב העיר. יש תלמידים שמספרים שהגינה עזרה להם גם להכיר חברים מכיתות אחרות, כי העבודה בה נעשית בקבוצות מעורבות.

16 | עם זאת, לא הכול פשוט. אדמה רטובה ועציצים גדולים כבדים מאוד, ולכן לפני שמקימים גינה צריך לבדוק שהגג יכול לשאת את המשקל. יש גם להתקין גדר גבוהה, כדי שאיש לא ייפגע. בעיה נוספת היא ההשקיה בחופשת הקיץ: כשהתלמידים בבית, מישוהו צריך לדאוג שהצמחים לא יתייבשו. גם העלות אינה קטנה: אדמה, עציצים, צינורות וזרעים עולים כסף, ובתי ספר רבים נאלצים לבקש תרומות.

21 | בבית ספר אחד בצפון הארץ מצאו פתרון יצירתי. התלמידים התקינו מערכת השקיה בטפטוף שפועלת לפי שעון, ובחופשה מתנדבים הורים ותושבי השכונה לבדוק שהכול תקין. בכל שבוע אחראית על הגינה כיתה אחרת, והתלמידים רושמים ביומן משותף מה נשתל, מה נקטף ומה צריך לתקן. בתמורה הם מקבלים חלק מהירקות. כך הפכה הגינה לפרויקט של השכונה כולה, ותושבים שלא הכירו זה את זה נפגשים בה בימי שישי.

26 | לדעתי, גינה על הגג היא השקעה שכדאי לעשות. נכון שהיא דורשת תכנון ועבודה, אבל היא מלמדת את התלמידים אחריות, סבלנות ושיתוף פעולה – דברים שקשה ללמוד מתוך ספר. תלמיד שגידל עגבנייה מזרע קטן ועד פרי אדום יודע כמה זמן ומאמץ נדרשים לכך, ומעריך יותר את האוכל שבצלחת שלו. אם ייבנו גינות כאלה בבתי ספר נוספים, אולי גם העיר כולה תהיה קצת ירוקה יותר.

* נכתב על ידי תמר דגן, 2020. מתוך: «עלים» – ירחון לנוער.

1 איתור מידע: בחרו את התשובה הנכונה לפי הטקסט. (8 נק')

א. לפי מה שכתוב בשורות 5–9, מדוע החליטו בתי ספר להקים גינה דווקא על הגג?

- כי הגג נקי יותר מהחצר
- כי בחצר אין מקום פנוי לגינה
- כי התלמידים ביקשו לעבוד בגובה
- כי הגג קרוב לחדר המורים

ב. לפי מה שכתוב בשורות 10–15, מה עושים התלמידים בגינה בשיעור חשבון?

- בודקים איך צמחים גדלים
- קוטפים ירקות למטבח
- מודדים ערוגות ומחשבים כמה זרעים צריך
- כותבים יומן

ג. לפי מה שכתוב בשורות 16–20, מה צריך לבדוק לפני שמקימים גינה על גג?

- שהגג יכול לשאת את המשקל
- שיש בשכונה גינה ציבורית
- שהגג פונה צפונה
- שיש מספיק ציפורים

ד. לפי מה שכתוב בשורות 21–25, מי בודק את הגינה בחופשת הקיץ בבית הספר שבצפון?

- עובדי העירייה
- המורים למדעים
- איש אינו בודק
- הורים ותושבי השכונה

2 פרשנות: בשורות 10-15 נאמר שהגינה מאפשרת «ללמוד מתוך עשייה». הסבירו במילים שלכם מה פירוש הביטוי, והביאו שתי דוגמאות מן הטקסט. (6 נק')

3 נכון או לא נכון לפי הטקסט? תקנו את המשפטים הלא נכונים. (4 נק')

נכון / לא נכון

א. הצמחים על הגג עוזרים לכיתות שמתחתיו להישאר קרירות יותר בקיץ.

נכון / לא נכון

ב. הקמת גינה על הגג אינה עולה כסף.

נכון / לא נכון

ג. בבית הספר שבצפון (בשורות 21-25) התקינו מערכת השקיה שפועלת לפי שעון.

נכון / לא נכון

ד. הכותב מתנגד להקמת גינות על גגות.

4 אוצר מילים בהקשר: מה פירוש המילה לפי הטקסט? (4 נק')

א. «הגגות... עמדו ריקים ומאובקים» (בשורות 1-4) – «מאובקים» פירושו:

○ שבורים ○ מכוסים באבק ○ גבוהים ○ נעולים

ב. «בתמורה הם מקבלים חלק מהירקות» (בשורות 21-25) – «בתמורה» פירושו:

○ כתשלום על העזרה שלהם ○ בהפתעה ○ בלי רשות ○ בסוף השנה

5 מבנה הטקסט: התאימו לכל קטע בטקסט (לפי מספרי השורות) את הנושא שלו. (6 נק')

טור א

טור ב

1. בשורות 5-9

עמדת הכותב ☐

2. בשורות 10-15

דוגמה לפתרון מוצלח ☐

3. בשורות 16-20

היתרונות של הגינה ☐

4. בשורות 21-25

הקשיים שצריך לפתור ☐

5. בשורות 26-30

איך נולד הרעיון ☐

6 עובדה, דעה או השערה? כתבו ליד כל משפט מן הטקסט. (6 נק')

עובדה / דעה / השערה	משפט מן הטקסט
	בבתי ספר רבים בעיר אין מספיק שטח פתוח.
	גינה על הגג היא השקעה שכדאי לעשות.
	אם ייבנו גינות כאלה בבתי ספר נוספים, אולי גם העיר כולה תהיה ירוקה יותר.

7 הערכה: הכותב טוען שהגינה מלמדת דברים «שקשה ללמוד מתוך ספר» (בשורות 26–30). האם אתם מסכימים? נמקו את דעתכם בעזרת הטקסט ובעזרת דוגמה מניסיונכם. (6 נק')

חלק ב: ידע לשוני (35 נק')

1 כתבו את השורש ואת המוספיות של כל מילה מן הטקסט. (6 נק')

מוספיות	שורש	מילה
		מתנדבים
		תלמידים
		מערכת

2 השלימו את הפועל שבסוגריים (כתוב בעבר, גוף «הוא») בגוף ובזמן המתאימים. (8 נק')

- א.** בשנה הבאה גם אנחנו _____ (שתל) ירקות על הגג.
- ב.** אתמול התלמידים _____ (התקין) מערכת השקיה.
- ג.** עכשיו המורה _____ (הסביר) איך מודדים ערוגה.
- ד.** _____ (סגר) את השער אחריכם! (פנייה לאתם)

3 כתבו כל צירוף סמיכות ביידוע וברבים. (6 נק')

צירוף	ביידוע	ברבים
ערוגת ירקות		
מערכת השקיה		
פינת טבע		

4 מהו חלק הדיבור של המילה? (4 נק')

א. «סבלנות» היא:

○ שם עצם מוחשי ○ שם עצם מופשט ○ שם פעולה

ב. «ההשקיה» היא:

○ שם עצם מוחשי ○ שם עצם מופשט ○ שם פעולה

ג. «גדר» היא:

○ שם עצם מוחשי ○ שם עצם מופשט ○ שם פעולה

ד. «ירוקה» (העיר תהיה ירוקה) היא:

○ פועל ○ שם תואר ○ תואר הפועל

5 השלימו מילת קישור מתאימה מן המחסן. (6 נק')

אף על פי | ולכן | אם | ואילו

א. _____ שהגינה דורשת עבודה, כדאי להקים אותה.

ב. _____ הצמחים מגינים על הגג, הכיתות מתחממות פחות.

ג. _____ הגג חזק מספיק, אפשר להקים עליו גינה.

6 העבירו מדיבור ישיר לדיבור עקיף. (5 נק')

דיבור ישיר	דיבור עקיף
המנהלת אמרה: «אני גאה בתלמידים».	
תלמיד שאל: «האם נקטוף היום עגבניות?»	

